



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

2 Quid si[t] hæresis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Caetan. 2. 2. q. 11. art. 1. & ibi Bannes art. 2. Sed laborant in æquiuocis: aliud enim est loqui de propositione hæretica formalitè, aliud de obiectiua, & materiali. Fateor ergo ad propositionem hæreticam formalem, quæ idem est ac hæresis, requiri pertinaciam; ad ad propositionem hæreticam obiectiuam, seu ad obiectum hæresis, pertinaciam non requiritur, quia hoc obiectum in sola contradictione cum obiecto fidei consistit.

2 Sed quia hæc contradictio cum obiecto fidei, alia est directa, alia indirecta, alia mediata, alia immediata, alia certa, alia solum probabilis, & secundum apparentiam, propositio fidei contraria distinguitur in hæreticam, erroneam, hæresim sapientem, male sonantem, pijs aures offendentem, temerariam, scandalosam, blasphemam, & similia, de quarum distinctione late agit Calisto lib. 1. de iusta hæreticorum punitione, cap. 3. seqq. Can. lib. 12. de locis, à cap. 8. Turresemata lib. 4. sum. de Ecclesiis, 2. p. ca. 8. Simancae de catholicis institutis, 5. 4. Albertin. rit. de agnoscend. assert. fidei, quæst. 6. & seq. Pegna in directis. 2. part. comment. 2. 6. & 27. Caetan. 2. 2. quæst. 11. art. 1. Bannes art. 2. Lorca disp. 40. Torres disp. 55. dub. 3. Suarez de fide disp. 19. sect. 2. Coninch disp. 18. dub. 8. & constat satis hæc distinctio ex Concilio Constantiensi, sess. 8. in decreto dampnante articulos Vicleph, & sess. 15. in decreto aduersus errores Ioann. Hus, & ex Bulla Pij V. & Gregor. X I I. contra Michaiem Baium.

3 Propositio ergo hæretica est illa, quæ habet omnimodam contrarietatem cum obiecto fidei, alias fidem destruere non poterit: illa autem dici debet, habere omnimodam contrarietatem, quæ negat quod in se, & expressè est à Deo reuelatum. Cum ergo propositio fidei necessariò debeat nisi diuinæ reuelationi, propositio illi contraria negare hoc fundamentum debet, sic omnes Doctores supra relati. Ex qua ratione conuenitur omnem propositionem hæreticam habere æqualem gradum falsitatis, quia quælibet propositio fidei habet æqualem gradum certitudinis: nota enim eius certitudo à diuina reuelatione prouenit, cuius infallibilitas eadem est in omnibus reuelationibus, quia omnes auctoritati diuinæ adherent.

4 Propositio erronea, quatenus ab hæretica distinguitur, est quæ contradicit obiecto fidei non immediatè, sed mediatè, quia non negat obiectum, quod in se est reuelatum; negat tamen obiectum, quod est reuelatum in sua causa. Exemplo rem declaro. Si negares Christum esse risibilem, talis negatio esset erronea propositio, quia negas obiectum, quod in sua causa reuelatum est, licet in se reuelatum non sit: reuelatum namque est Christum esse verum hominem, licet non sit reuelatum esse risibilem. Sed quia ex vno aliud infertur euidenter, inde qui negaret esse Christum risibilem, erraret in fide. Neque obitat negantem hanc propositionem, quæ vocatur Theologica conclusio, puniri tanquam hæreticum, quia hoc est, quia non præsumitur negare principium illud euidens, ex quo conclusio talis infertur, scilicet omnem hominem risibilem esse: si autem hoc principium stultè negaret, vel fingeret Deum separasse illam proprietatem in Christo, non hæreticus, sed erroneus esset iudicandus: sic expressè Suarez n. 15. Coninch n. 130. Torres disp. 55. dub. 5. & alij.

5 Propositio hæreticam sapientis quatenus ab hæretica, & erronea distinguitur, & illis minor est, dicitur ea, quæ non per euidenter consequentiam, sed per consequentias probabilissimas, & moraliter certas videtur inferri, dissentire, Christum ibi esse præsentem. At ego dicebam talem propositionem erroneam, vel hæreticam esse; quia contradicit saltem per euidenter consequentiam obiectis reuelatis: reuelatum enim est Christum in Domini in sanctissimo Eucharistiæ sacramento adesse: sed lumine naturæ est notum reuerentiam esse exhibendam sacris rebus. Ergo per euidenter consequentiam inferri non esse stultum, & inutile venerabile Eucharistiæ sacramentum solemniter reuereri, siquidem est res omnium sanctissima.

6 Propositio malè sonans, vt distinguitur à supradictis, & illis est in maiora inferior, dicitur ea, quæ duplicem sensum proprium habet: alium catholicum, alium hæreticum; sed quia frequentius secundum sensum hæreticum accipitur, absolute prolata malè sonat. sic Lorca illa disp. 40. n. 15. Coninch n. 133. Suarez n. 18. vbi bene aduertit aliquando propositionem esse malè sonantem non ex se, sed ex conditione personæ proferentis, eo quod proferens suspectus sit.

7 Temeraria propositio est, quæ in rebus ad fidem, vel bonos mores pertinentibus sine regula rationis procedit: quomodo documque autem quis procedat aduersus receptam Doctorum sententiam, regulariter præsumere potest, sine ratione procedere, quia debet præsumere tot tantisque viros ei contrarios fundamentum non caruisse, ac proinde cum se illis opponit, vel non

intelligere eorum fundamentum, vel in sua ratione cludi, sic Coninch n. 133. Suarez n. 20.

8 Scandalosa propositio dici potest quælibet ex supradictis: si occasio sit alteri errandi vel malè de fide, sentiendi. Nam cum scandalum sit, quod ruinam proximi patat, propositio, quæ alteri occasionem errandi tribueret, merito scandalosa propositio in materia fidei diceretur.

9 Aduerto tamen cum Suarez n. 21. non solum errare posse circa propositionem, sed etiam circa illius censuram. Quare si propositionem de fide, vel theologicam, vel à Doctoribus receptam dicas esse erroneam, vel falsam, vel scandalosam, vel temerariam: errorem committis, vel hæresim lapsi, vel temerarius ex illis, ac si de facto propositionem in negares. Quia viuitur illam negas, & insuper contra rationem nota infamiam illam inuris. Quocirca si aliquam sententiam in scholis probabilis, tu improbabilem iudicares sine fundamento euidenti, temerarius existeres: quia communi sensui Doctorum aduersus iudicium, sententiam illam probabilem esse. Vnde in qualificandis aliorum opinionibus prudentia maxime opus est. Ex quo fit, si Ecclesia definit aliquam propositionem hæreticam, aut temerariam, aut scandalosam esse, cetero de fide tali censura esse dignam: quia alius obligaretur fateri Ecclesiam errare posse in his quæ ad fidem pertinent, contra Paulum ad Timoth. 3. dicentem Ecclesiam esse columnam, & fundamentum veritatis.

PUNCTVM II.

Quid sit hæresis.

- 1 Definitur hæresis & explicatur.
- 2 Sicut hæresis cum ignorantia vincibilis, & crassa. Proponitur varia sententia.
- 3 Probabilis est quamlibet ignorantiam excusare ab hæresi iure Ecclesiastico puniri.
- 4 Proponitur quædam obiectio, & soluitur.
- 5 In foro externo allegans ignorantiam non creditur.
- 6 Quid si moueatur ab Episcopo, Inquisitore, vel alio viro docto de suo errore? Reputandus est in foro externo, & interno hæreticus.
- 7 Qua ratione professio fidei excusat ab hæresi.
- 8 Dubitantem in fide voluntariè aliqui exstant ab hæresi.
- 9 Tenendum tamen est hæreticum esse.
- 10 Satis rationibus, num. 8. adductis.
- 11 Circa obiectum fidei sufficienter propositum opinatiuus assensus haberi potest secundum sententiam Suarez.
- 12 Tenendum est contrarium.
- 13 Sine hæretici dissentio speciali reuelationi sufficienter proposita? Proponitur dubitandi ratio.
- 14 Statuitur hæreticum esse sic dissentientem.
- 15 Incidat ne in panis hæretico coctas, & examinatur?
- 16 Dissentio in fide verbo, vel facto mente illam reprobans non incidit in panem hæreticum: neque est proprie hæreticus. In foro externo alleganti ex animo prauo non fuisse non creditur.
- 17 Negantem propositionem theologicam, qui existimant hæreticum esse.
- 18 Verius est præsumi.
- 19 Ad committendam hæresim non requiritur baptismus, bene tamen ad hæresim ab Ecclesia iudicabilem.

1 Omissis variis huius nominis acceptionibus, de quibus agunt Doctores itatim referendi, Hæresis, secundum scriptores Ecclesiasticos ab electione dicitur, non bona, sed mala, quia malè elegit, qui relicta vera, probatque doctrinam, singularem, & à proprio iudicio inuentam elegit. Committitur in hunc modum definitur, vt sit error voluntarius, & pertinax contra doctrinam, & veritatem fidei Christianæ. sic Cano. contra doctorem, & veritatem fidei Christianæ. sic Cano. lib. 12. de locis, c. 8. Coninch disp. 18. dub. 7. Suarez disp. 19. de fide, sect. 1. n. 5. & sect. 3. n. 8. Bonacina disp. 2. de censur. q. 5. n. 1. Farinac. de hæresi q. 17. §. in princ. Expendo singula: est error voluntarius, quia sine voluntate non est peccatum: est pertinax, quia proprie adheret opinioni, videns aduersus Ecclesie doctrinam paratus est corrigi, & emendari. Et quidem pertinaciam ad hæresim requirit: sed omnes Doctores affirmant eum August. relato in c. qui in Ecclesia, 24. q. 3. & Concilio Vienensi relato Clem. 1. de sum. Trin. §. 2. variant tamen in eius explicacione. Mihi probabilis apparet pertinaciam errorem illum esse, qui est ex cognitione oppositiōis cum fide; quia vltimè quis cognoscit assensum suum doctrinæ ab Ecclesia Romana receptæ contrarium, pertinax censeri non debet; polita verò illa cognitione, si proprie opinioni adheret doctrinæ Ecclesie adheret, iam pertinax censendus est; siquidem resistit Ecclesie, & per illam non corrigitur. Sanch. lib. 2. c. 7. d. n. 1. Val. 2. 2. disp. 1. q. 11. p. 1. diff. 4. ad 2. Coninch dub. 7. num. 78. & a. num. 93. & seq. Bonacina num. 1. Valquez 1. 2. disp. 12. c. 5. & alij.

Pro clariori huius definitionis cognitione sunt aliqua difficultates enodandae. Prima, an cum ignorantia vincibili, & casuali, vel affectata sit peccatum haereticum.

Plures Doctores sentiunt sufficere primo, quia haec ignorantia in furto, homicidio, & aliis delictis non excusat. Ergo neque excusat in peccato haereticis. Secundo, qui vincibiliter, & culpabiliter ignorat, peccat contra fidem. Ergo peccatum haereticum etiam ex ignorantia culpabili: sic docet Sotus in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. post 5. conclus. ca. 1. Lopez. 2. p. instr. 4. cap. 20. tit. de excommunicat. reseruat in Bulla Coena. ca. 1. Lopez. 2. 2. quae. 1. 1. disp. 41. n. 15. Alij imitant hanc sententiam ad ignorantiam ita casualiam, ut facillimo negotio operari possit: sic Sayr in thesuro casuum. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 15. reputat prohibere Valent. 2. 2. disp. 1. quae. 1. p. 1. diffinit. 4. post solutionem ad 4. Et si contrarium sequatur. Morerius, quia haec ignorantia constituit culpam latam, & videtur feraciter aequalare. Alij vterius limant ad solam ignorantiam affectatam, cum hac dicunt haereticum existere: scilicet cum alia ignorantia. Sic Cano lib. 12. de locis. cap. 9. §. 1. q. 1. Navar. de res. cap. 4. dub. 9. num. 89. in nova edit. §. in 1. dub. 8. num. 108. Valent. supra in solut. ad 1. Corduba lib. 1. q. 9. q. 17. §. 7. Torres de Trinit. q. 32. art. 4. in 2. comment. assert. 1. conlente Sanchez ex parte lib. 2. cap. 7. num. 23. & Bonacia de censuris disp. 2. quae. 5. num. 7. Quorum fundamentum est, quia si affectus ignorare, affectat errare; sed quia affectat errare, affectat contradicere Ecclesiae. Ergo pertinaciter se illo opponit. Ergo est haereticus. Quapropter solet dici ignorantiam affectatam non minuire peccatum, sed aggravare, & feracitate in omni materia aequalare.

Nihilominus probabilius censet, quodlibet ignorantiam etiam affectatam, quae causa sit erroris, excusare a peccato haereticis, cui excommunicatio, aliaque poena Ecclesiastica imponitur: docet hanc sententiam Azor. tom. 1. lib. 8. instr. moral. cap. 14. quae. 9. §. lib. 8. cap. 8. quae. 4. §. cap. 9. quae. 8. Aragon. 2. 2. quae. 1. 1. art. 1. vers. propter hoc argumens. Bannes art. 2. vers. sed quare quis. Cominch. disp. 18. dub. 7. concl. 4. §. 1. Suarez disp. 19. sect. 3. a num. 9. §. praeceptum n. 18. Farinacius de haeresi quae. 179. num. 29. §. 30. Mouero, quia impossibile est te voluntarie contradicere Ecclesiae auctoritati, in quo perniciosa consistit, nisi cognoscas Ecclesiam contrariam tibi esse: verum nullus allegas docet Farinacius de haeresi q. 179. §. 1. num. 1. sed cum ignorantia affectata, quia causa sit erroris, non sic haec cognitio. Ergo non stat pertinacia. Et confirmo si voluntatem habes mutandi sententiam propriam, quoties volens Ecclesiae definitioni contradicere, nullo modo potes dici pertinax in tuo errore; siquidem paratus es corrigi: sed cum ignorantia affectata potest esse talis voluntas. Ergo. Probabilemorem; quia affectat potes necire, quod doceat Ecclesiam, non cogas aliud sentire. Ecce affectas ignorantiam, quae tamen ne obstat, sed potius includit voluntatem obediendi Ecclesiae, cum tibi clare fuerit propositum.

Dices, si affectas ignorantiam, ex eo quod parumpendens Ecclesiae auctoritatem, es verus haereticus; quia non es paratus corrigi ab Ecclesia. Item si erras ex affectu liberius errandi, error est summe voluntarius. Ergo ignorantia affectata constituit haereticum.

Respondet, in supradictis casibus te committere haereticum non in errore procedente ex affectata ignorantia, sed in errore voluntario, qui procedit ex scientia, quo despicis Ecclesiae auctoritatem, hic enim despectus haereticus est, quia est negatio infallibilis auctoritatis. Similiter dico, cum erras ex affectu liberius errandi; aut enim scis te errare, aut ignoras: si scis te errare, scire debes tuum assensum Ecclesiae esse contrarium, & sic cessat ignorantia, & succedit scientia: Si autem ignoras te errare, & ita es affectus errori, ut quamvis scias Ecclesiam in contrarium procedere, non delinquas committes haereticum: Si autem habes voluntatem relinquenti errorem; si cognoscas esse Ecclesiae contrarium, non debet censeri pertinax; & ex his solvantur fundamenta contraria.

Ad tria priora fundamenta, admitto in materia iustitiae, & claritatis, & honestatis, &c. non excusare ignorantiam a peccato proprio contra illas virtutes, quia ignorantia non mutat peccati obiectum, sed modum operandi magis, vel minus voluntarium; & in materia fidei muratur obiectum ex ignorantia, vel scientia; cum enim obiectum fidei sit divina revelatio ab Ecclesia proposita, & haec in errore commissio ex ignorantia etiam affectata occultatur, non potest error tunc commissus contradicere tali revelationi ignoratae ac proinde non potest cum fide habere oppositionem; siquidem non habet cum illius obiecto. Quapropter si bene pendatur error sic commissus; non est peccatum directe contra fidem, sed contra obligationem sciendi res fidei; quia tota eius malitia non tam ex errore positivo, quam in defectu huius obligationis, ex quo talis error nascitur, consistit.

Ad fundamentum illud de ignorantia affectata, nego affectantem ignorare, affectare directe errare, sed indirecte tantum, quatenus sequitur error ex omissione obligationis sciendi quae sunt ab Ecclesia revelata. Ex huiusmodi affectu erroris indirecte non sequitur, quod affectet contradicere Ecclesiae formaliter, sed solum materialiter: in qua contradictione formalis stat haereticus, non in contradictione materiali. Ad illud quod addebatur, concedo ignorantiam affectatam non minuire gravitatem peccati in sua specie, nego tamen transferre peccatum ad aliam speciem haereticis, sed relinqui peccatum in specie erroris contrarij obligationi sciendi quid sit revelatum.

Aduerto tamen pro foro externo, errans in fide, si alleget ex ignorantia errasse, non creditur, si error commissus sit in his, quae quis ex officio scire tenetur, vel quae passim, & communiter omnes illius qualitatis sciunt. Unde Sacerdotes, Episcopi, & alij viri docti errantes in articulis fidei, & praecipuis Decalogi, ex malitia praesumuntur errare, & non ex ignorantia. Sic Menoch consil. 82. num. 175. Farinacius de haeresi, quae. 179. num. 27. §. 18. Simancas de catholice instit. tit. 27. rubr. de fide catholice. numer. 13. Decian. in tractat. crimin. lib. 5. cap. 37. num. 15. Pegna direct. 1. part. quae. 7. comment. 22. vers. sit secunda regula.

Sed inquires primo, an supradictus errans ex ignorantia si moneatur ab Episcopo, vel Inquisitore, vel aliis viris doctis de suo errore, & adhuc perseveret in illo, credens non esse contra Ecclesiae definitionem, vere sit haereticus, & fidem amittat? Alij affirmant, ut videtur est apud Sanchez lib. 2. c. 7. num. 26. Alij negant, quibus adhuc ipse Sanchez motus a ratione, quia sola Ecclesia est regula veritatis, Episcopi vero, & Inquisitores alique viri docti falli, & fallere possunt. Ergo discredens illis, & credens Ecclesiae, non est haereticus, quia non pugnat cum Ecclesia. Breuiter tamen respondeo tam in foro externo, quam interno tanquam haereticum pertinacem reputandum esse, quia satis pertinax ostenditur, qui suo cerebro ductus contemnit Ecclesiae auctoritatem per magistros ipsius declaratam. Illa enim declaratio solemnitas, & publica, qua testantur homines ita grauisissimi mysterium illud receptum esse ab Ecclesia, facit euidenciam moralem mysterium illud ab Ecclesia receptum esse. Ergo si euidenciam habes quod sit euidenter credibile quidquid ab Ecclesia Romana proponitur, & discredis mysterio sic propositi, vere, & in rigore Ecclesiae auctoritati contradicis. Alias nullus esset censendus haereticus, quia nullus est qui Ecclesiae vere, & a Christo instituta non intendat credere, sed quia huic intentioni censetur contradicere cum negat quae illi proponuntur esse recepta ab Ecclesia Romana ideo haereticus iudicatur adde rarum esse, cui Ecclesia Romana immediate mysteria credenda proponit, sed proponit medijs Episcopis, pastoribus, & Doctoribus. Ergo si mysteris ab iis propositis non teneris credere fide divina, nunquam teneris credere. Denique in foro externo iudicandus esses haereticus, & pertinax, si mysteris ab Episcopis, & Inquisitoribus propositis dissentires, ut tradit Bart. tutor. §. tutores, n. 1. ff. de suspensio tutoribus. & ex illo Rebuff. praxi beneficiaria in Bulla Coena. excommunicat. 1. art. 1. verbo haeresi. vers. quare quis. Vgolin. de censuris Pontificis reformationis 2. p. c. 1. §. 1. n. 1. Pegna direct. 1. part. comment. 26. ad q. 12. & alij ab eisdem relati. Ergo etiam in foro interiori censendus es haereticus, quia illud iudicium non nititur aliqua falsa praesumptione, sed veritate, qua iudicatur dissentientem mysteris sic propositis Ecclesiae auctoritatem voluisse contemnere. Neque obstat ratio in contrarium; concedo namque neminem praeter Romanum Pontificem esse regulam veritatis, sed non obinde inferitur te non esse obligatum credere, quae tibi viri docti proponunt, quia non obligaris credere tanquam ab ipsis proposita; sed tanquam proposita ab Ecclesia medijs illis viris doctis, quos Ecclesia ut procuratores suos assumit, quare illi non solum tibi proponunt mysteria credenda, sed proponunt tibi esse ab Ecclesia Romana proposita; & cum in hoc secundo nulla possit esse mortalis dubitatio: fit sane te sic dissentientem, dissentire Ecclesiae pro omissioni sufficienter manifestatae, ac proinde haereticum esse, & ita docet Suarez disp. 19. sect. 3. num. 21.

Aduertit tamen bene Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 7. n. 26. cum Tolet lib. 4. sum. cap. 3. num. 8. & tradit Farinac. de haeresi q. 179. §. 2. num. 14. facilius hominem doctum pertinacem haereticum esse iudicandum, si dissentiat mysteris fidei propositis, quam hominem rusticum, qui ignorat facile potest regulas fidei, & obligationem credendi.

Sed inquires secundo, an protestatio pertinaciam excludat? Pono protestationem fidei esse fidei professionem: sic ex communi sententia docet Simancas de Catholice. instit. tit. 55. rubr. de protestatione n. 3. Albertin. in tract. de agnoscent. assert. Catholice. §. haeret. quae. 12. n. 2. Pegna direct. 1. part. q. 12. comment. 26. vers. protestatio. Haec autem fidei protestatio excusat protestantem, si postea haereticum committat, ne praesumatur commississe scienter, & cum pertinacia, ex text. in cap. dixit Apostolus. 24. quae. 3. §. ibi glossa. verbo pertinaci & tradit Albertin. num. 6. Simanc. num. 4. Farinac. de haeresi, quae. 178. num.

DE
ASTRO
ALAC
TON

n. 150. & alij ab eisdem relati. Sed hoc intelligendum est, cum verba sunt dubia; aut materia circa quam erratur, obicere, & cuius non præsumebatur notitia: scilicet verò si notitia præsumebatur; tunc enim protestatio ab hæresi non excusatur, quia facta ipso protestationem dissolvit: aliàs omnes hæretici excusari possent, cum facillime negotio possent hanc protestationem facere, & sepe faciunt, vt sic suavis animos simplicium pervertant. sic Pegna, Symancas, & alij, quos refert, & sequitur Farinac. *soto illo §. 7. n. 138.*

8 Secunda difficultas est circa illam primam particulam definitionis, in qua dicitur hæresim esse errorem voluntarium. An, inquam, dubium voluntariè habens de fidei mysteriis censetur hæreticus? Dixi, dubium voluntarium: nam sæpe contra voluntatem dubitationes de fide insurgunt, quæ non destruunt fidem, sed potius sunt occasiones illam augendi? Signum autem moraliter evidens te his moribus non consentire, est, si tædio officiaris, cum insurgunt, vel recedant. Quocirca aptior modus resistendi his moribus est illis non respondere, sed potius temere, & pro nihilo habere: sic omnes Doctores statim referendi. Quare difficultas solum est de dubio voluntario circa mysterium fidei tibi sufficienter propositum?

Quidam negant sic dubitantem hæreticum esse: ita Canus *lib. 12. de locis. c. 9. versic. controuersantur autem.* Maldet. 2. 2. *q. 11. art. 2. membr. 2. §. respondeo.* Mouetur, quia hæreticus est qui eligit, siue sequitur opinionem fidei contrariam: at qui dubius est quam partem eligat, cui assentiatur, dici non potest eligere opinionem fidei contrariam. Ergo non est hæreticus. Et confirmo. Qui dubius est, an fidei mysteriis assentiatur, indifferens est illis assenti, vel dissentiri. Ergo non magis dici potest contrariari fidei, quam fidem amplecti. Secundo fides importat positium assensum intellectus. Ergo hæresis, quæ illi est contraria, positium dissentium importare debet, sed dubium assensum, vel dissentium excludit. Ergo dubium non est hæresis. Huic sententiæ ob has rationes consentit Tho. Sanch. *lib. 2. in Decal. cap. 7. n. 12.* fauet Eman. Saa *verbo hæresis. n. 1. in 1. editione,* vbi dicit dum quis dubitat, non est censendus hæreticus; in dubio enim non est propriè pertinacia. Limitat autem suam sententiam Thom. Sanch. & Maldet. *suprà. membr. 4. vers. nota tamen,* vt intelligatur quoties intellectus per pensis rationibus pro vtraque parte suspendit iudicium, quia tunc formaliter dubius manet; scilicet verò si supra suum dubitandi actum reflecteret, & iudicaret rem esse dubiam, aut sub opinione; nam in tali iudicio hæresim committeret, & paulo inferius subdit hoc iudicium moraliter loquendo semper cum dubitatione circa res fidei coniungi.

9 Cæterum tenenda est communis sententia dubitantem delibere de rebus fidei sibi sufficienter propositis esse hæreticum: sic docent plures relati à Sanchez. *n. 11.* & tenet Suarez *de fide disp. 19. sect. 4. n. 10.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. conclus. 6. num. 102.* Bonacina *disp. 2. de censur. quæst. 5. punct. 1. n. 3.* Prosper. Farinac. *de hæresi,* *q. 178. §. 4. n. 90.* vbi innumeris refert August. Barbofa *de potest. Episc. allegat. 40. n. 16.* & est decisio textus in *c. 1. de hæreticis,* vbi ad litteram dicitur, *dubius in fide infidelis est.* Neque intelligi potest de infidelitate negatiua, quia hæc solum est in eo, qui fidem non recipit: qui autem baptizatus est, infidelitatem negatiuam habere non potest, sed positiuam; quia non potest amitti fides, nisi per actum fidei contrarium. Item probari potest ex Concilio Vicensi relato in *Clement. 1. de summa Trinitate, & fide Catholica, §. porro,* vbi vertens in dubium, an anima rationalis sit forma humani corporis, & in eo pertinaciter hærens, hæreticus censetur, eiusque doctrina inimica Catholice Religionis. Idemque traditur in Concilio Lateranensi à Leone X. *sess. 8.* Neque valet dicere hæc decreta loqui de præsumptione fori extremi, quia non solum de dubitante, sed etiam de ipsa doctrina loquuntur suprascripta decreta, & dicunt esse contrariam Catholice fidei: at in Doctrina non potest admitti præsumptio, sed veritas. Ratione manifestè probatur, quia tunc deliberatè, & peccaminosè dubitas de rebus fidei, cum iudicas res fidei non esse dignas certò, & infallibiliter credi, sed iudicare deliberatè res fidei tibi sufficienter propositas non esse dignas certò, & infallibiliter credi, est hæresis manifesta. Ergo si deliberatè dubitas de rebus fidei, hæresim committis. Dilectus est legitimus, & sola maior propositio indiget probatione, quam sic probo. Ponamus tibi representari obiectum fidei, & rationes, quæ ad eius assensum sufficienter mouent, tempore quo non obligaris fidei actum eligere, abque vlla culpa potes suspendere actum. Ergo suspendere actum fidei non est dubitare de fide. Ergo ad dubitationem peccaminosam, & voluntariam aliquid amplius requiritur. Sed hoc esse non potest, nisi iudicium, quo iudicas obiectum illud sic tibi representatum non esse dignum certò credi; sed esse dubium, & incertum: neque enim apparer, in quo aliud possit consistere. Ergo. Et confirmo: circa obiectum tibi certissimum, potes inuestigare rationes pro vna, & altera parte absque villo assensu, vel dissentio; neque ex tali inuestigatione argui potes dubitare circa illud; aliàs sæpissime Sancti dubitarent de mysteriis reuelatis. Ergo ad dubitationem assensus, vel dissentis suspensio non sufficit, sed requiritur insuper iudicium, quo iudicetur obiectum illud

dubium esse, & incertum, & indignum certa credulitate. Deinde dubitans de fide fidem destruit; hoc enim necessitudo in homine fidei firmiter in credendo supponit, iuxta illud Athanasij symbolum. *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crederit, saluum esse non potest;* sed fides non destruitur nisi per infidelitatem positiuam, hæresim scilicet, paganisimam vel Iudaismum. Ergo talis dubitatio hæresim, paganisimam, vel Iudaismum continet.

10 Ex his fit satis argumentis contrariis. Fateor namque dubium non includere assensum, neque dissentium circa veritatem obiecti, de quo dubitatur; quia neque assentis illa esse, neque dissentis illi, sed prorsus suspensio actum: cum hac suspensione stat optimè te habere iudicium, quo iudices illud obiectum non esse omnino certum, sed dubium, quod iudicium necessitudo debet habere, vt verè dicaris de illo obiecto peccaminosè dubitare; ac prorsus nunquam dari potest dubium sine positiuo actu, & errore.

11 Tertia difficultas est, an circa obiectum fidei tibi sufficienter propositum possis opinionem habere? Suarez *disp. 19. sect. 4. n. 16.* sub distinctione respondens illa opinatiue obiecto fidei assentis, vt per actum reflexum iudices obiectum fidei non esse dignum firmiter assensu, tale iudicium hæreticum est: si autem abstrahas à tali iudicio, potes de obiecto fidei opinionem habere, considerans solum motuum humanum, vel rationem probabilem. Mouetur primo, quia credere fidei obiecto ob motuum humanum non est peccatum; sed potius frequenter vitatum à fidelibus, quia talis creditus cum fide non pugnat: ea enim de causa diximus cum fide posse esse opinionem. Item talis assensus opinatiuus, non est error, sed potius veritati conformis. Ergo. Maldet. 2. 2. *q. 11. art. 2. membr. 2. §. obicitur tertio,* dicit te peccare si pertinax ad hæresim assensui opinatiuus, non tamen esse hæreticum.

12 Cæterum tenenda est communis sententia assensens te non posse de obiecto fidei sufficienter propositio opinatiue assensum habere; quin sis formaliter hæreticus. sic docet Azor. *tom. 2. lib. 8. cap. 9. quæst. 6.* Calisto *lib. 1. aduersus hæreticos. c. 10. inr.* Aragon. 2. 2. *q. 11. art. 2. dub. 2.* Lorca *ibid. disp. 42. num. 7.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. n. 105.* & videtur clara sententia D. Th. 1. part. *quæst. 32. art. 4.* & D. Augustin. *lib. 8. de Trinitate, c. 5.* vbi loquens de beatissima Virgine inquit: Itaque salua fide licet dicere, fore talem habebat faciem, fore non talem; fore autem de virgine natus est Christus, nemo salua fide Christiana dixit. Ratione autem probatur. Nam assensus opinatiuus de aliquo obiecto necessitudo indicat obiectum ita esse verum, vt possit esse falsum, vel contra, quia iudicat obiectum non esse omnino certum. At talis assensus includit errorem in fide. Ergo non potest esse, cum obiecto fidei sufficienter propositio.

Neque obstant contraria. Concedo te posse assentiri mysteriis fidei sub aliqua ratione probabili; qualis est dictum alienius hominis: nego tamen te habere tunc opinatiue assensum de illo mysterio absolute: non enim iudicas absolute illud mysterium probabile esse, seu non esse omnino certum, sed indicas in actu exercitio non esse omnino certum ex vi illius rationis, quæ actus contrarius fidei non est, quia eius probabilitas potius circa rationem motiuam versatur, quam circa mysterium, quod rationi motiuæ subest. Quapropter semper dixi te non posse habere opinionem de obiecto fidei absolute sumpto, & tibi sufficienter propositio fidei diuina credendo.

13 Quarta difficultas est an dissentiens speciali reuelationi tibi sufficienter ad credendum propositæ hæreticus sis & punibilis ab Ecclesia? Ratio dubitandi est, quia sic dissentiens non est Ecclesie Catholice contumax, siquidem ipsa Ecclesia talem reuelationem credendam non apponit. Ergo non est hæreticus; ergo neque punibilis: & ita tenet Lorca 2. 2. *q. 11. disp. 39. n. 2. §. 4.*

14 Nihilominus dicendum est, te fore hæreticum, si reuelationi diuine tibi sufficienter propositæ dissentias, sic docet Azor. *tom. 1. lib. 8. c. 9. quæst. 4.* Sanchez alios referens *lib. 2. c. 7. n. 32.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. n. 118.* Suarez *disp. 19. sect. 5. n. 11.* Ratio est, quia tota malitia hæresis sita est in contemptu primæ veritatis sufficienter propositæ: qui enim sic discedit, quod prima veritas dicit, mendacem Deum facit; at qui discedit reuelationi speciali, eodem modo primam veritatem contemnit, & mendacem Deum facit, quia Deus idem est, siue publicè, siue particulariter reuelans. Ergo est hæreticus. Neque hæresis necessitudo petit contumaciam aduersus Ecclesiam formaliter, sed aduersus Deum reuelantem.

15 An verò hic hæreticus incidat in excommunicationem & alias hæreticorum penas? Sanchez *n. 32.* & Coninch. *n. 40.* existimant incidere, si in actum extremum prodeat: quia licet Ecclesia non proponat illam veritatem credendam; at proponit credendam summam, & primam veritatem reuelantem, cui propositio obicit negans illam reuelationem: & confirmat Sanchez exemplo illius, qui negare aliquid, existimans esse ab Ecclesia propositum, cum tamen non sit, qui verè hæreticus esset, & penas incurreret.

Cæterum credo ob solum dissentium specialis reuelationis non

non posse aliquem pœnis Ecclesiasticis puniri. sic Azor tom. 1. lib. 8. c. 9. q. 4. Cordub. lib. 1. q. 17. §. 1. dub. 2. vers. respondet magister Sanchez disp. 19. sect. 5. n. 12. Mousco; quia nisi videtur impossibile eam dissentium manifestari posse esse contrarium fidei; cum enim supponamus revelationem illam esse specialem; neque alteri cognitam præter illam, qui illam habet, quomodo constare potest aliis, cum tu dissentis revelationi, vix discutere, erat enim ad huiusmodi manifestationem omnino necessarium revelationem clare cognosci. Dixi, ob solam dissentium specialis revelationis: si dissentus est non revelationi speciali, sed generali; & à tota Ecclesia proposita? clarum est sic proferentem incidere in pœnas iuris, modo dissentium manifestus sit. Vnde qui diceret primæ veritatis per præsentiam revelationem manifestatæ non esse credendum, hæreticus punibilis ab Ecclesia esset quia negat propositionem à tota Ecclesia receptam. Idem dicendum in casu quo quis negaret aliquam propositionem, putans esse ab Ecclesia definitam, quæ tamen non est, licet hæreticum committat, vt bene dicit Sanchez supra n. 30. & Tar nac. de hæresi. q. 179. §. 1. n. 2. q. si manifeste se nolle credere, quod ex iuramento ab Ecclesia esse definitum, pœnas non incurrit, & tradit expressè Suarez disp. 11. sect. 2. num. 10. vbi apponens signa, quibus hæreticus exterior constituitur, dicit: Si quis veram propositionem credit cum animo deliberato non credendi contrarium; et si Ecclesia illud definit, quam rem creditam externis proferat, si animus suum non declarat, non incurrit excommunicationem, quia non dicitur esse hæreticus exterior.

16 Quarta difficultas est, est an negans silem verbo, vel facto tantum, interius retinens assensum, committat hæresim punibilem ab Ecclesia? Concedunt aliqui, quia Ecclesia non iudicat de occultis intentioni, sed de exteriori actu, sic Ca. et. tra. 2. q. 12. n. 2. sine. Ceterum tenenda est communis sententia negans hunc esse hæreticum, pœnaque incurrere. Quod autem hæresim non committat est manifestum, quia hæresis est peccatum fidei oppositum: fides autem consistit in voluntario assensu intellectus diuinæ revelationi. Ergo hæresis debet necessario consistere in voluntario dissentiu illius. Ergo cessante dissensu intellectus, cessat peccatum hæresis formaliter. Ex quo fit cessare etiam d-bere pœnas hæreticis impositas quia peccatum non sunt extendenda ad alia delicta, præter ea, quibus imposita sunt, & ita tenet pluribus relictis Sanchez lib. 2. c. 7. n. 8. Lessius lib. 2. c. 43. dub. 2. n. 1. Suarez 5. tom. in 3. part. disp. 4. sect. 2. num. 2. c. q. disp. 21. sect. 2. num. 3. c. de fide, disp. 14. sect. vlt. n. 3.

17 Aduerto tamen pro foro externo hunc sic negantem verbo, vel facto fidem, si non credit allegari se fecisse absque intentione; quia ita aduersus illum præsumptio, cum nemo seio præsumitur dicere, vel facere, nisi quod sentit. Aliàs si exculatio hæc hæreticis prodesset, omnes impuniti euaderent, liquidum facillimo negotio hanc posset exculpationem assuamere, Simancas de cathol. instit. tit. 13. n. 15. Repert. inquisit. verbo probatio, vers. nota Rojas tract. de hæresi. 1. part. n. 304. c. segg. Farinacius de hæresi. quest. 179. n. 55. c. segg. vbi concludit: Doctores hinc inde adducti reum si delictum confiteatur, & intentionem neget, torquenda in esse super intentione, & non relaxanda; secus ve d' si non solum confiteatur delictum, sed de illo fit conuictus: tortus autem super intentione, si negans persistit, non est indicenda purgatio, & ablatio, si sufficiens tortus fuit; secus ve d' si non fuit sufficiens tortus, quia per toturatum iud. cia pu. gant. sic tradit Farinac. supra num. 51. iunctis iis que dicit q. 185. n. 126. c. segg. Simancas de cathol. instit. tit. 5. v. rubr. de purgat. canon. n. 17. Farinac. Pegna direct. 3. part. v. de tertio modo terminandi prosecutionem n. 17. commento. 39. litt. l. c. part. 2. comment. 14. ad c. non sollicitud. de purgat. vers. atqui ex hac interpretat. onse.

18 Sexto difficultas est, an negans propositionem theologicam committat hæresim, vel quod peccatum sit. Aliqui affirmant hæresim committere, quia scilicet mediate diuinæ revelationi opponitur, sic Valent. 2. 2. disp. 1. q. 11. part. 1. dist. 3. Cano lib. 12. de locis theolog. c. 9. col. 15. vers. enim verbi. Bonacina disp. 2. de censur. quest. 5. n. 5. vbi licet in princ. numerus dixerit hunc præsumi, in fine dicit excommunicationem contrahere.

19 Tenendum tamen est hæreticum non esse, bene tamen præsumi, sic Azogon 2. 2. q. 11. art. 2. vers. hu tamen non obstantibus Sanchez lib. 2. in Decalog. c. 7. n. 33. c. 8. n. 12. Suarez disp. 19. de fide, sect. vlt. num. 3. c. segg. Ratio prioris partis est, quia stare optime potest, vt quis credat quidquid à Deo reuelatum est, cum negatione alicuius propositionis theologice, eo quod sibi non videatur rectè deduci, ex principio reuelato, & euidenti, vel ex eo quod principio euidenti non assentiat. Ergo negare propositionem theologicam non est hæresis. Adde hæreticus esse non potest, nisi dissentus obiecti reuelati. Conclusio theologica non est reuelata. Ergo eius negatio non est hæresis. Si autem inquiras in qua peccati specie debeat consistere? Mihi probabilius apparet per se, & formaliter ad vitium curiositatis studio sitati oppositum in materia omnium grauiissima pertinet; quæ tamen, & imprudenter conatur scire contra id, For. de Castro Sum. Mor. Part. I.

quo ab omnibus receptum est per accidens tamen ad hæresim pertinet, quia in proximis periculo labendi contra fidem negans inducitur. Secunda autem pars conclusionis quod scilicet negans propositionem theologicam præsumatur hæreticus, v. d. tur. manifesta, quia nemo præsumitur negare propositionem theologicam, ex eo quod principio euidenti, & illatione euidenti non assentiat, sed ex eo quod non assentiat principio supernaturali fidei. Quapropter si in illa negatione persistit, tanquam hæreticus negans principium reuelatum, est puniendus, vt bene Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 8. num. 12.

20 Septimo difficultas est, an ad hæresim punibilem ab Ecclesia requiratur baptismus? Dixi, ad hæresim punibilem; nam ad hæresim credo tanquam certum baptismum non requiri, cum enim tota malitia hæresis sita sit in dissentiu alienius veritatis reuelatæ, & hunc dissentium æque habere potes, siue baptizatus sis, siue non; manifeste sequitur ad hæresim baptismum non requiri. Adde ex recepta sententia, vt in superioribus disputationibus diximus, tres tantum species inveniuntur infidelitatis; hæresis, paganismus, & Iudaismus: sed qui confiteretur, & negat pius iacramenta: quamvis baptizatus non sit, non est Iudeus, neque paganus. Ergo est hæreticus. Ergo ad hæresim baptismus non est necessarius.

At licet ad peccatum hæresis baptismus necessarius non sit, est tamen necessarius, vt hæresis, Iudaismus, & paganismus punibiles sint ab Ecclesia, sic docet Azor tom. 1. lib. 8. in si. ut. moral. cap. 9. quest. 3. Simancas de cathol. instit. tit. 31. num. 6. Suarez 5. tom. d. e. n. surs. disp. 21. sect. 2. n. 4. c. de fide disp. 19. sect. 5. num. 8. Anch. 2. lib. 2. c. 7. n. 34. Farinac. inuincibile refrens de hæresi. q. 178. n. 128. 131. c. 135. Ratio est manifesta, quia baptismus est ianua, per quam in Ecclesiam quis ingreditur, & eius iurisdictioni subditur. Quapropter Concilium sess. 4. cap. 2. dixit Ecclesiam in neminem excommunicatum, qui non pius in eam per baptismum ianua fuerit ingressus. Ergo cura Ecclesia iurisdictionem non habeat in non baptizatos, non potest illos punire. Ex quo fit, si catechumenus à fide, quam intendebat suscipere, recedat; non posse eius peccatum ab Ecclesia puniri, quia verè non fuit in Ecclesiam ingressus, & tenet Azor, Suarez, Sanchez, Simancas Farinacius supra. Quod si baptismum susceperit, sed invalidum ex defectu formæ, materæ, ve intentionis, aique existimant sic recedentem à fide puniri per Ecclesiam possunt, quia iam ex vauitate videtur subiectus, & quasi obligatus mandatis Ecclesiæ parere, sic Simancas de cathol. instit. tit. 31. n. 5. Gabr. 4. distinct. 13. quest. 2. art. 1. vers. recta ierid. Alphonsi de castro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione c. 8. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 9. q. 1. vers. si quæras Farinacius de hæresi. q. 178. §. 6. n. 135. Contrarium tamen est omnino tenendum, quia si baptismus invalidus fuit, neque imprimi characterem, neque constituit recipientem membrum Ecclesiæ, v. s. lib. 1. alias non esset repetendus. Ergo neque potest Ecclesiæ iurisdictioni subiacere recipientem. Et confirmo, si d' baptizatus verè est extra Ecclesiam, quia est extra verum baptismum, si cto autem baptismi non potest esse ingressus in Ecclesiam, sed verus baptismus. Quapropter ad hæresim, paganismum, vel Iudaismum ab Ecclesia punibilem, necessarius requiritur, vt hæreticus, paganus, vel Iudeus pius receperit fidem in Sacramento baptismi; & ita tenet Sanchez alios refrens, illo c. 7. num. 34. Suarez locis citatis. Quocumque autem modo verè recipiatur baptismus, si iam fuerit per meritum, & iniuriam, iurisdictionis Ecclesiæ, manet sic recipienti subiectus, quia verè est iuxta Ecclesiam, & membrum visibile illius: est textus expressus in cap. maiores, §. nunc autem. vers. si opponitur, de baptismo. cap. contra Christianos de hæreticis, in 6. & tradit Pegna direct. 2. part. quest. 44. comment. 69. vers. iam qua. Repert. inquisit. verbo baptismus, vers. vtrum qu' fuit baptizatus, c. in verbo cogenti, vers. nunc autem & multis allegatis docet Farinacius de hæresi. quest. 178. §. 6. n. 141. c. 142.

PUNCTUM III.

An omnis hæresis, aut apostasia pœnis Ecclesiæ subiecta sit, & quotuplex sit hæreticus.

- 1 Hæresis interius tantum consummata pœnis Ecclesiæ non subicitur, vt probabilior sententia fert.
2 Debet manifestari exteriori verbis, vel factu sufficienter hæresim exprimentibus.
3 Quibus in casibus non debet censeri hæreticus exterior.
4 In quibus reputandus est hæreticus.
5 De diuisione hæreticorum in affirmatiuum, & negatiuum.

1 Circa primum punctum controversia grauis est inter Doctores, an sufficiat hæresis, & Apostasia parè metali;

DE CASTRO ALACRÓN